

Piret Tänav, Triin Hirulaan

Ajaloo töövihik 7. klassile

Keskaeg

II osa

Väljaandja kinnitab töövihiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õppekirjandusele kehtestatud nõuetele.

Piret Tänav, Triin Hirvlaan

Ajaloo töövihik 7. klassile
Keskaeg
II osa

Retsenseerinud Madis Maasing, Ülle Luisk
Toimetanud Triin Hirvlaan
Kujundanud Ege Taškin
Keeletoimetaja Piret Pöldver
Kaanekujundus Peeter Laurits

Fotod ja illustratsioonid

Wikimedia Commons: 6, 37 (Tiergärtner), 7 (Amadvr), 11 (WorldImaging), 27 (Mėjannes-JPS68), 28 (Il Dottore), 32 (WooteleF), 33 (Racconish), 38 (Crisco), 40 (üleval Ori~), 45 (Vincent-Steenberg), 48 (Uploadalt), 51 (Fred J), 56 (Eugene a), 59 (Vincent Steenberg), 61 (üleval Alonso de Mendoza), 63 (Sanzio), 65 (Lviatour).

Shutterstock: 17, 67 (tanuha2001), 21 (Fourleaflover), 22 (Imstocker), 36 (lokkis), 40 (paremal EQRoy, vasakul Peter Gudella), 54 (Prysiashniuk Roman), 61 (all Atelier), 62 (PaulTrinity), 66, 68 (Stephen Marques).

Kaanepildi illustratsioonid: Michael Sittow, „Taani kuningas Christian II portree”, Taani Riiklik Muuseum, Tallinna Linnaarhiiv (kollaaž Peeter Laurits).

Kirjastus on püüdnud ühendust saada kõigi illustratsioonide autorite või nende volitatud esindajatega. Palume neil, kellega pole ühendust saanud, pöörduda kirjastuse Maurus poole.

ISBN: 978-9949-559-85-5

Autoriõigus: Maurus Kirjastus, OÜ, 2020
Esmatrükk 2017. Juurdetrükk 2020.

Tartu mnt 47, Tallinn 10144, telefon 5919 6117
www.kirjastusmaurus.ee
tellimine@kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Töövihikust

Seitsmenda klassi ajaloo töövihikute kontseptsiooni keskpunktis on loovkirjutamine.

Töövihiku ülesannete eesmärk on arendada ja rakendada loovust ning fantaasiat, sest läbi nende õpitakse nii ajastu detaile kui ka laiemaid kultuurilisi ja poliitilisi protsesse.

1. Eesti muinasaja lõpul

1. Vasta küsimustele.

Millal oli Eestis muinasaeg? Kuidas see jagunes?

-
-
-
-

2. Töö tekstiga. Rõuge eksperiment 2012. aastal.

*D*aukuvat pakast trotsides piüüavad viis Tartu Ülikooli arheoloogiatudengit alates tänasest Rõuge muinasmajas hakkama saada nagu inimesed muinasajal. /.../

Viire Pajuste kinnitusel elatakse nädala jooksul nii, nagu võisid elada meie esivanemad. „Valdavalt tegeletakse elutähtsate asjadega: toa kütmise, toidu valmistamisega. Lisaks testitakse muinasmaja headust, eelkõige selle soojapidavust. Eks-

perimentis osalejad märgivad kindlatel aegadel üles õhutemperatuuri toas, maja erinevates osades ning õues, jälgivad tuulesuunda ja hindavad selle tugevust,” selgitas Pajuste.

Muinasmaja elanike menüüsse kuuluvad samad toiduained, mis olid tavapärased rauaaja inimese toidulaua – kapsas, porgand, kaunviljad (põld-uba, hernes, lääts), teravili (oder ja nisu) ning liha. Toit valmib vana hea kombe kohaselt savipotis. Vesi tuuakse ojast.

Rõuges algas eksperiment: nädal muinasajas. Novaator, 30.01.2012.

Milliseid teadmisi lisavad sellised eksperimentid?

-
-
-

Mis võis osutada selle eksperimenti juures kõige lihtsamaks? Mis keerukamaks?

-
-
-

Loe tervet artiklit. Mis oli tegelikult selles eksperimentis osalejatele kõige raskem?

-
-
-

Mõtle välja eksperiment, mis aitaks meil paremini mõista muinasajal elanud inimeste eluolu. Milline see olla võiks?

-
-
-
-
-
-
-

3. Looming. Mina muinasaja asulas.

Kujutle, et elad muinasaja asulas. Kirjelda, milline on sinu küla ja maja. Kes seal elavad? Mis töid ja tegemisi nad teevad?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Töö tekstiga. Muinasaegne kogukond.

estipärane matmiskombestik, milles inimeste luud tahtlikult segatud, on Euroopas 12. sajandil haruldane ning viitab ühiskonnale, kus individist olulisem oli kollektiivne kuuluvus. Kuna selliseid matmispaiku on tegelikult üsna vähe ning need markerivad enamasti vaid paremaid põllumaid, oli ilmselt vaid osal inimestest õigus saada maetud niisugusel moel. Nii kalmete asukoht kui ka maetute koosseis osutab, et need väljavalitud olid üksikud perekonnad, nii mehed kui ka naised, tõenäoliselt need, kelle käes ühiskonnas oli võim. Ülejäänud, enamik ühiskonnast, maeti mingil tagasihoidlikumal moel, millest arheoloogilisi jälgi ei

jää. Kohati väga rikkalikud panused 12. sajandi kalmetes, kuigi konkreetsete matustega seostamata, osutavad järjest suurenevale sotsiaalsele lõhele nimetatud perekondade ja ülejäänud elanikkonna vahel. [...]

Loomulikult on sellistes ühiskondades ka pealikud, kes konkreetset võimu teostavad, nende volitused on aga väga piiratud. Pealikuid valitakse sageli ümber, nad vastutavad üksnes konkreetsete asjade eest ning on olulisemates otsustes täielikult sõltuvad nõukogudest. Midagi sellist võiks oletada ka 12.–13. sajandi Eestis. Lugesdes Henrikut, võib arvata, et ka Lembitu oli üks neist piiratud võimuga sõjapealikest.

Marika Mägi. Kas eestlastel oli Eesti ajaloos mingi roll? Postimees, 26.01.2013.

Kuidas maeti surnuid muinasaja lõpul?

.....

.....

Mida saab väita matmiskombestiku põhjal tollase elukorralduse kohta?

.....

.....

.....

Mille põhjal saab järeldada, et olemas olid pealikud? Mille põhjal teksti autor väidab, et pealike võim ei olnud suur?

.....

.....

.....

5. Looming. Linnus.

Linnuseid rajasid muinaseestlased looduslikult soodsatele kohtadele, näiteks kõrgendikele. Üks põnevaid on Pakamägi Kurese maastikukaitsealal Pärnumaal. Pakamägi on kivimipank, mis tekkis 420–440 miljonit aastat tagasi ja asus veel 4200 aastat tagasi mere ääres (sellest ajast on vee tase alanenud ja maapind tõusnud). Pakamäelt leiti muistsete põldude jäänused, esimesest aastatuhandest enne Kristust pärinevad kivilalmed ja poolkaarjas linnusevall.

Joonista oma nägemus muinaslinnusest (vaata ka õpikust lk 13, 14).

6. Vasta küsimustele.

Miks oli sepp muinasaja külas või linnas oluline?

.....

.....

.....

Mida sepp valmistas?

.....

.....

Mille jaoks küla elanikud neid esemeid kasutasid?

.....

.....

.....

7. Töö pildiga. Uuri Karja kirikust pärit skulptuurigruppi.

Keda on kujutatud? Mis ajast skulptuurigrupp pärit on?

.....

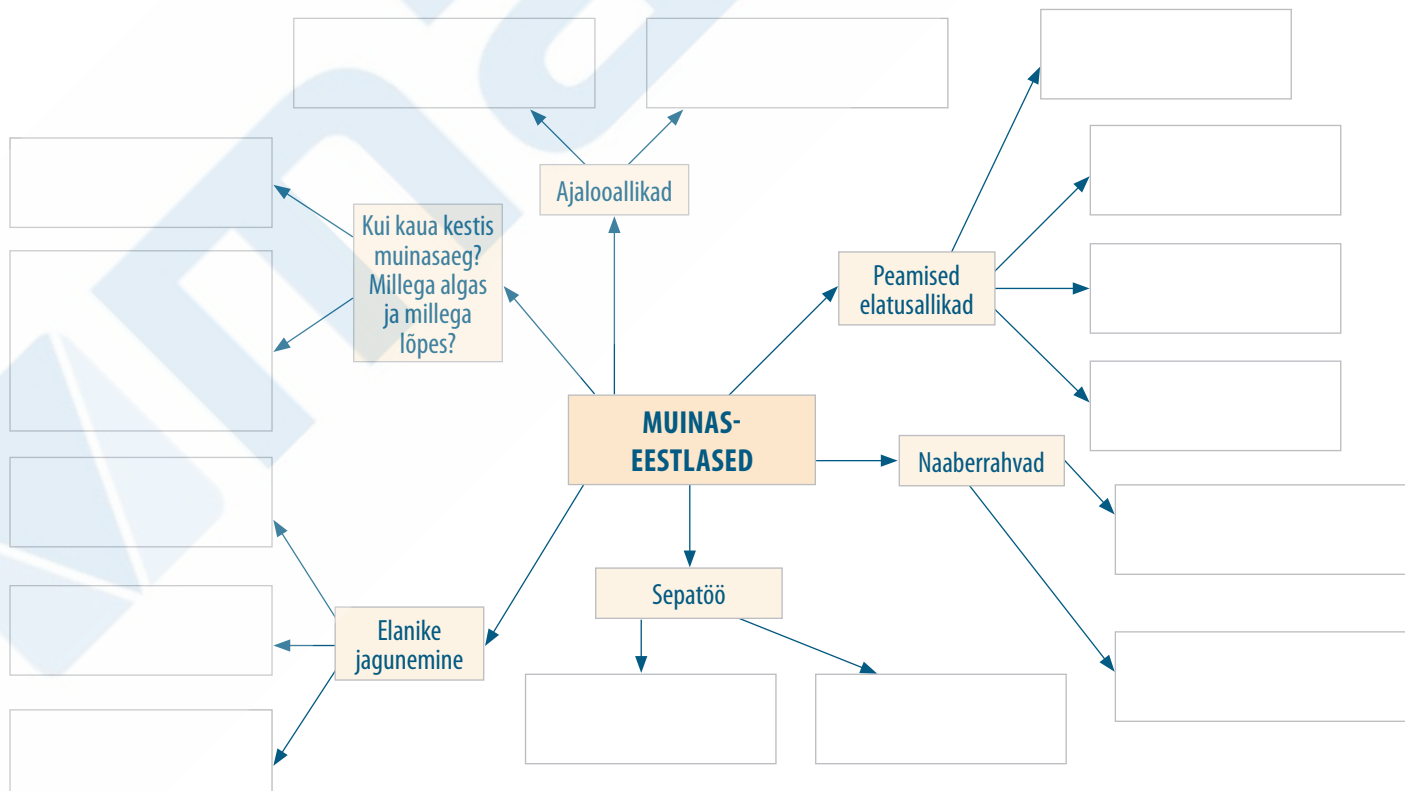
Milliseid riideesemeid ja ehteid on tuvastatud nendel figuuridel?

.....

Miks on see skulptuurigrupp ainulaadne? Selgita.

.....

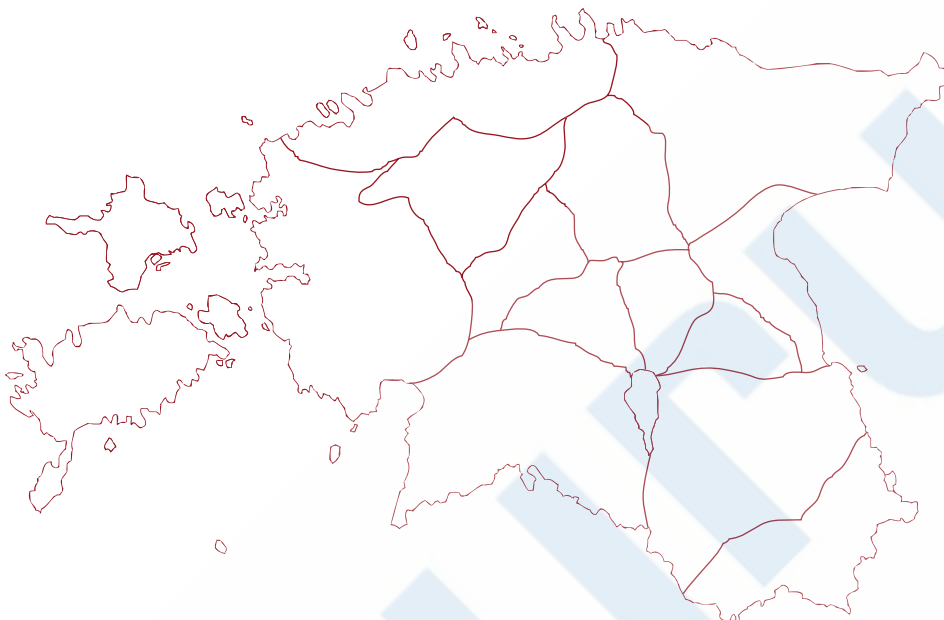
8. Täida mõistekaart muinaseestlaste kohta.

2. Muinas-Eesti haldusjaotus, usk ja naabrid

1. Töö kontuurkaardiga. Muinas-Eesti maakonnad.

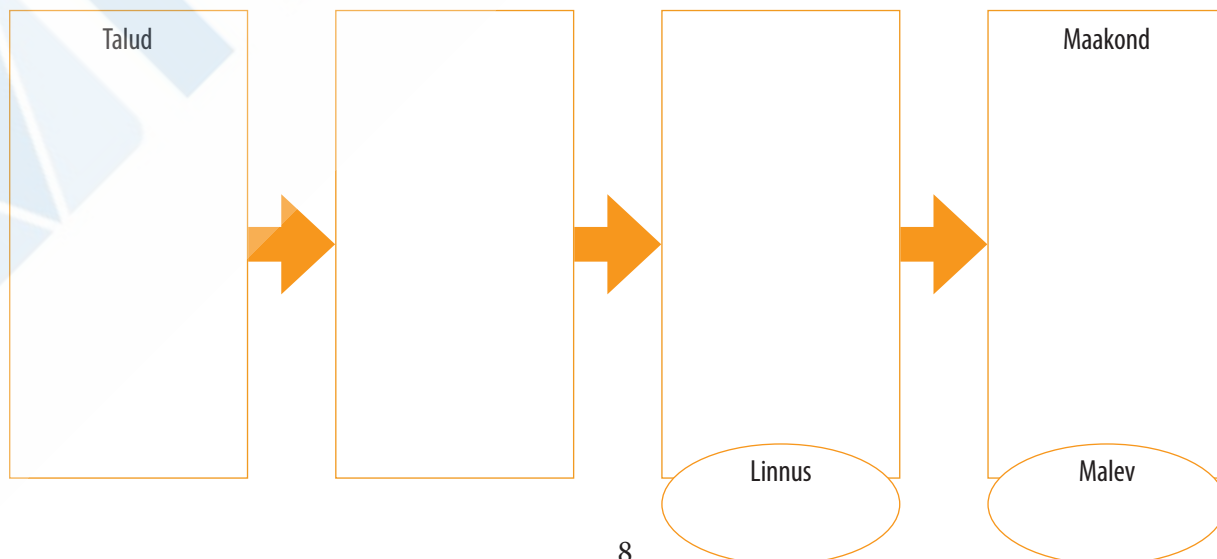
Täida kaart muinasmaakondade kohta. Märki need nimed sinisega, mis on siiani alles ja kasutuses. Värv punasega need maakonnad, mis on kadunud.

2. Täida tabel.

	Tänapäeva maakond	Muinasmaakond
Sarnasused		
Erinevused		

3. Täienda skeemi. Lisa juurde selgitusi ja näiteid.

4. Uurimiseks. Paluküla hiiemägi.

Vt ERRi uudist „Raplamaal vaieldakse endiselt Paluküla hiiemäe tuleviku üle”.

Kui palju on meil infot muinasusundi kohta?

.....
.....
.....

Millised paigad olid hiied? Mida seal tehti?

.....
.....
.....
.....

Mida arvad suusakeskuse rajamisest Paluküla hiiemäele? Kas toetad seda või oled vastu? Põhjenda.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Uuri, kus on sinu kodukohale kõige ligem loodulik pühapaik, hiis või hiiemägi ja nimeta see.

.....

5. Uurimiseks. Kukruse emand.

Uuri Jana Ratase tehtud rõivaste rekonstruktsiooni Kukruse memmest ning kirjelda, millised esemed ja rõivakatked tema juurest leiti.

Vt Eesti Rahva Muuseumi ajaveebist „Saame tuttavaks ehk kes on Kukruse memm”, „Kaadritagune: Kukruse naise rõivakomplekti ülesvõtmine” ja Postimehe artiklit „Kukruse memm näitab pronksist põllemustrit”.

Miks olid Kukruse emanda hambad erakordselt terved?

.....
.....

Põhjenda, miks peetakse teda jõukaks.

.....
.....
.....
.....

3. Ristisõdade ajastu

1. Vasta küsimustele.

Millal ristsõjad toimusid?

.....
.....

Selgita, mis eristab ristsõdu tavapära sõdadest.

.....
.....
.....

2. Täida tabel Vahemere-äärsete ristsõdade kohta.

Ristsõda	Aeg	Osavõtjad	Eesmärgid	Tulemused ja tagajärjed

3. Mida tõid ristsõjad kaasa?

Positiivset:

- 1)
- 2)
- 3)

Negatiivset:

- 1)
- 2)
- 3)